

Barn och utbildningskontoret

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling

Förskolan Mineralen 25/26

Foto: CIENPIES Design

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	3
2.	Främja likabehandling	4
2.1	Trygghet/Ålder	5
2.2	Självkänsla/Kön, könsöverskridande	5
2.3	Empati/Funktionsnedsättningar	5
2.4	Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning	5
3.	Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder	6
3.1	Plan mot diskriminering och kränkande behandling.....	6
3.1.1	Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar	6
3.1.2	Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker	6
3.1.3	Planering och genomförande av åtgärder	7
3.1.4	Utvärdering.....	7
4.	Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar.....	7
5.	Bilagor.....	8

1. Inledning

Förskolans arbete med att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling följer kommunens *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10).

Vision

Förskolorna i Östhammars kommun ska vara en plats där alla barn har rätt till en trygg lärandemiljö fri från diskriminering och kränkande behandling. Utbildning och undervisning ska genomsyras av värdegrundsfrågor där olikheter ses som en tillgång.

Mål

Vårt mål är att inget barn får utsättas för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Syfte

Syfte med arbetet är att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling. Det främjande arbetet handlar om att hitta och stärka positiva förutsättningar för att alla barn ska ha lika rättigheter och möjligheter. Det förebyggande arbetet siktar på att minimera risken för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Lagar och förordningar

Arbetet regleras i följande lagar och förordningar:

- FN:s konvention om barns rättigheter¹

Barnkonventionen sätter barnperspektivet och barns rätt till likabehandling i fokus. Konventionen bygger på perspektivet att barnets bästa alltid skall komma i främsta rummet. Den talar om rätten till liv och utveckling, om barns rätt till inflytande och att få göra sin röst hörd i allt som angår dem.

- Diskrimineringslagen²

Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (de sju diskrimineringsgrunderna). Den som bedriver utbildning får inte diskriminera något barn.

- Skollagen³

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn. (6 kap 6 §)

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och

¹ UNICEF Sverige (2023) Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter.

<https://beta.unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

² Diskrimineringslag (2008:567)

³ Skollag (2010:800) 6 kap 7 och 8 §§

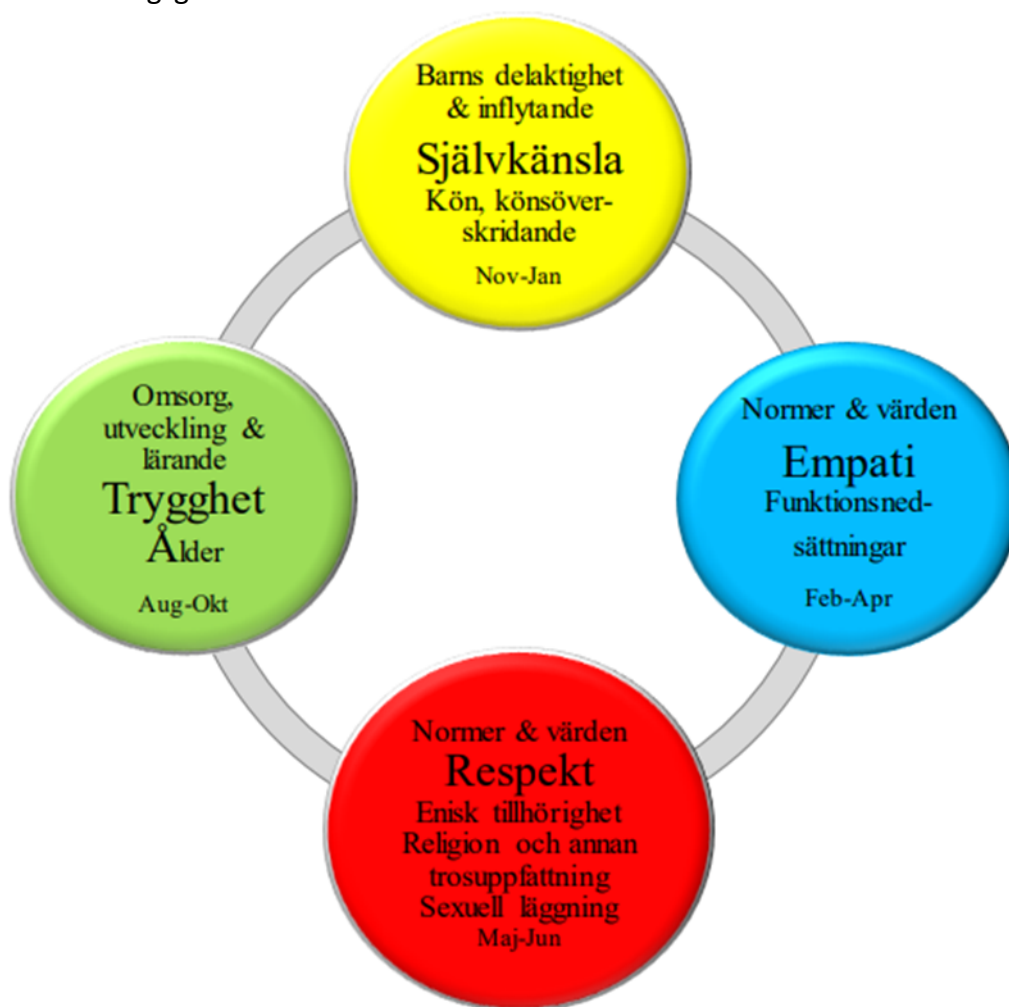
elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Hur de planerade åtgärderna genomförts ska beskrivas i efterföljande års plan. (6 kap 7 och 8 §).

- Läroplan för förskolan⁴

Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering [...] eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Förhållningssättet hos alla som verkar i förskolan, och deras sätt att agera och tala om något, påverkar barnens förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle. Därför är alla som verkar i förskolan viktiga som förebilder. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation.

2. Främja likabehandling

Förskolans arbete med att främja likabehandling sker kontinuerligt utifrån nedanstående områden som är kopplade till förskolans läroplan (kursiverad text tagen ur Lpfö18)⁵ och diskrimineringsgrunderna. Detta dokumenteras i Unikum.

⁴ Skolverket (2018) Läroplan för förskolan (Lpfö18) sid 5.

⁵ Ibid

2.1 Trygghet/Ålder

- *Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet*
- *Arbetslaget ska ta ansvar för en tillitsfull relation mellan förskolan och hemmen*
- *Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

2.2 Självkänsla/Kön, könsöverskridande

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan.*
- *förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem*
- *Arbetslaget ska säkerställa att alla barn får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett könstillhörighet*
- *Arbetslaget ska inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val*

2.3 Empati/Funktionsnedsättningar

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra*
- *respekt och förståelse för att alla människor har lika värde och de mänskliga rättigheterna*
- *Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd*
- *En likvärdig utbildning Kap 1*

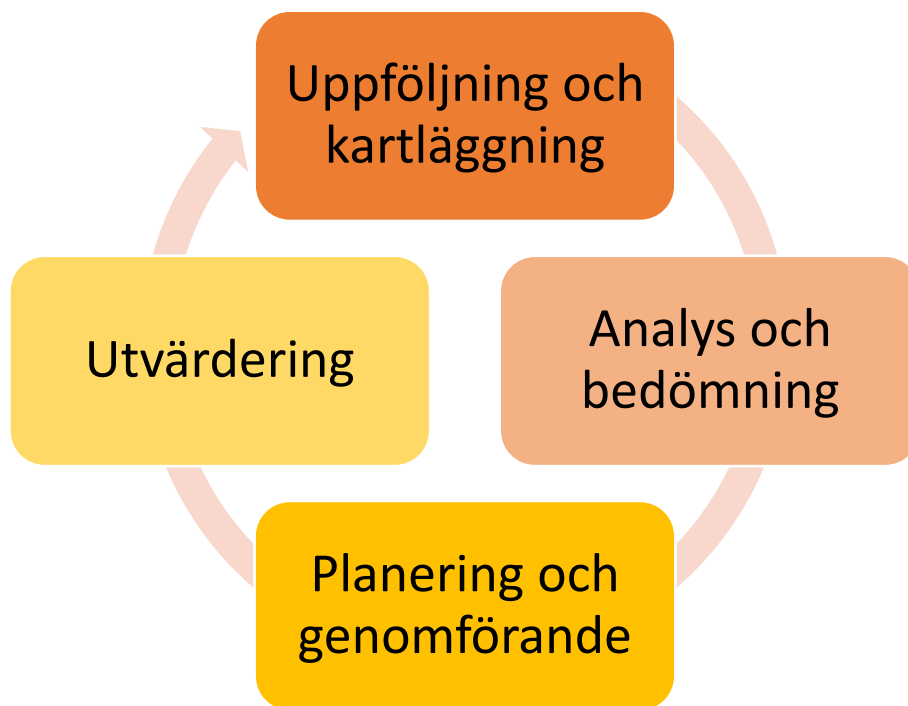
2.4 Respekt/Etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- *öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande*
- *ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhälle*
- *Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald*
- *Förståelse och medmänsklighet Kap 1*

3. Förebyggande arbete – Aktiva åtgärder

Aktiva åtgärder omfattar samtliga sju diskrimineringsgrunder (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder) och är ett arbete som ska ske kontinuerligt i fyra steg.⁶

Aktiva åtgärder innebär att arbeta för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter för barn. Arbetet med aktiva åtgärder sker i samverkan med barn och vårdnadshavare och omfattar hela utbildningen såsom exempelvis pedagogiskt material, lärmiljö inne/ute samt bemötande i vardagen. Varje avdelning dokumenterar det förebyggande arbetet i en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Rektor dokumenterar arbetet i den årliga kvalitetsrapporten.

3.1 Plan mot diskriminering och kränkande behandling

3.1.1 Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar

- Redogör för uppföljningen och utvärderingen av föregående års planerade åtgärder.
- Gör en kartläggning och skriv ned de risker ni identifierat via exempelvis diskussioner, observationer, intervjuer, trygghetsvandringar.

3.1.2 Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

Analysera och reflektera kring orsakerna till riskerna och hindren som identifierats i kartläggningen.

⁶ Diskrimineringslag (2008:567) 3 kap

3.1.3 Planering och genomförande av åtgärder

Sätt upp konkreta och uppföljningsbara mål ni kommer arbeta med för att förhindra/förebygga de risker ni identifierat. Bestäm åtgärder för att nå målen. Gör en tidsplan för genomförandet av åtgärderna. Besluta vem som ansvarar för att följa upp respektive åtgärd.

3.1.4 Utvärdering

Utvärdera och analysera åtgärderna. Har åtgärderna gett resultat? Hur ser vi det? Hur går vi vidare? Behövs kompletterande åtgärder?

4. Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar

I styrdokumentet *Riktlinjer för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* (Beslutad 2022-11-10) finns i kapitel 3. *Arbetsgång vid kännedom om upplevda kränkningar eller trakasserier*. Denna ska följas vid kännedom om upplevda kränkningar i förskolan med nedanstående tillägg då vuxen kränker barn.

- När personal eller vårdnadshavare kränker ett barn måste den som upptäcker detta agera utan dröjsmål. Visa tydligt att du är på barnets sida.
- Ta den vuxne åt sidan och ställ frågor om hur den tänkte/menade samt hänvisa till diskrimineringslagen.
- Rektor informeras och ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp vidtagna insatser.
- Verksamhetschef informeras alltid och håller sig informerad om ärendet tills det är säkerställt att kränkningarna upphört.

5. Bilagor

Definitioner

Kränkande behandling

”Kränkande behandling: ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) kränker ett barns eller en elevs värdighet.”⁷

Kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer. Ett barn kan bli utsatt för kränkande behandling av personal eller andra barn. Kränkande behandling kan till exempel vara nedsättande ord eller knuffar, men kan även bestå av utfrysning.⁸

Diskriminering

Lagen förbjuder sex former av diskriminering. Diskriminering är att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, kopplat till någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna regleras i diskrimineringslagen (2008:567).⁹

Kön

Kön i form av kvinna/flicka eller man/pojke som registreras vid födseln eller senare fastställs.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet avses en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Religion och annan trosuppfattning

I trosuppfattning ingår åskådningar som är jämförbara med religion. Etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar ingår inte.

Funktionsnedsättningar

Med funktionsnedsättning menas nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga som uppstår i mötet med omvärlden. En individ kan ha en funktionsnedsättning, men är inte funktionshindrad. Det är omvärlden som står för hindren, inte individen själv.

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck handlar om människor som ibland eller alltid bryter mot samhällets normer och föreställningar om hur kvinnor och män förväntas se ut eller vara.

⁷ Skollag (2010:800) 6 kap 3 §

⁸ [Kränkande behandling, mobbning och diskriminering - Skolverket](#) Hämtad 2023-06-20

⁹ Diskrimineringslag (2008:567) 1 kap 4 §

Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas hetero, -homo – eller bisexuell läggning, vilka är de sexuella läggningar som finns definierade enligt svensk lag.

Ålder

De lagar och regler som antagits av riksdagen, där ålder anges, ska inte ses som ett uttryck för diskriminering. Som skola eller förskola gör du dig då inte heller skyldig till åldersdiskriminering vid tillämpning av dessa regler. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder om det finns ett syfte.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Klicka eller tryck här för att ange text.

Uppföljning och kartläggning av risker för diskriminering eller kränkningar

- Redogör för uppföljningen och utvärderingen av föregående års planerade åtgärder.

Klicka eller tryck här för att ange text.

- Gör en kartläggning och skriv ned de risker ni identifierat via exempelvis diskussioner, observationer, intervjuer, trygghetsvandringar.

Klicka eller tryck här för att ange text.

Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker

Analysera och reflektera kring orsakerna till riskerna och hindren som identifierats i kartläggningen.

Klicka eller tryck här för att ange text.

Planering och genomförande av åtgärder

Sätt upp konkreta och uppföljningsbara mål ni kommer arbeta med för att förhindra/förebygga de risker ni identifierat. Bestäm åtgärder för att nå målen. Gör en tidsplan för genomförandet av åtgärderna. Besluta vem som ansvarar för att följa upp respektive åtgärd.

Använd följande rubriker för varje mål ni valt att arbeta med:

Mål

Åtgärd/er

Ansvarig

Tidsplan

Klicka eller tryck här för att ange text.

Utvärdering

Utvärdera och analysera åtgärderna. Har åtgärderna gett resultat? Hur ser vi det? Hur går vi vidare? Behövs kompletterande åtgärder?

Använd följande rubriker för att utvärdera de mål ni arbetat med:

Mål

Utvärdering av åtgärd/er

Analys

Här följer en sammanfattning och översikt över hur pedagogerna arbetat för att främja likabehandling och förebygga diskriminering och kränkande behandling under läsåret 2024/2025.

Trygghet, ålder - risker som synliggjorts:

Pedagogernas medvetna förhållningssätt och språkbruk är så viktig för att minimera risken för kränkningar för ålder.

Att använda ålder som namn på olika grupper.

Viktigt att barnen känner att de är delaktiga och har inflytande över sin dag på förskolan.

Att lärmiljöerna är tillgängliga för alla barn minimerar risken för kränkningar.

Barn eller vuxna säger att barnet inte får göra vissa saker p g a ålder.

Empati, Funktionsnedsättning - risker som synliggjorts:

Pedagogernas medvetna förhållningssätt och språkbruk är viktig för att minimera risken för kränkningar pga funktionsnedsättning.

Att lärmiljöerna är tillgängliga för alla barn minimerar risken för kränkningar.

Om barnen inte har kunskap eller förståelse för olika funktionsvariationer.

Att barn med funktionsvariation blir kränkta av andra barn för att de inte kan göra allt som andra barn kan.

Självkänsla, kön/genus, könsöverskridande identitet - risker som synliggjorts:

Pedagogernas medvetna förhållningssätt och språkbruk är viktig för att minimera risken för kränkningar för kön/genus, könsöverskridande identitet. T ex att bemötande, tonen och sättet att prata är likvärdig till alla barn.

Att lärmiljöerna är tillgängliga för alla barn minimerar risken för kränkningar.

Att barnen blir bemötta på ett neutralt sätt oavsett kön minimerar risken för kränkningar.

Något barn som säger att bara flickor eller pojkar får vara med och leka.

Respekt, Etnisk tillhörighet, religion, annan trosuppfattning, sexuell läggning - risker som synliggjorts:

Pedagogernas medvetna förhållningssätt och språkbruk är så viktig för att minimera risken för kränkningar.

Viktigt att alla barn känner att de är delaktiga och har inflytande över sin dag på förskolan för att minimera risken för kränkningar för etnisk tillhörighet, religion, annan trosuppfattning, sexuell läggning.

När vi pratat med barnen så är de nyfikna och frågar om olikheter men det händer att barnen kan uttrycka sig respektlöst till varandra ibland och då finns risk för att någon blir kränkt.

Att lärmiljöerna är tillgängliga för alla barn minimerar risken för kränkningar.

Att samhället är homogent och barnen utgår från sig själva, sina erfarenheter.

Analys och bedömning av orsakerna till upptäckta risker under 2024/2025

Trygghet, ålder:

Många av de identifierade riskerna ligger i pedagogernas bemötande och hur vi använder vårt språkbruk. Komma bort ifrån att säga "Nu är du så stor så det kan du klara" och istället säga "Vad bra att du kan klara det nu". Ett annat exempel kan vara att pedagog säger "Du är för liten för att göra detta" utan istället säga "Du kan göra det här istället" och visa barnet en annan aktivitet.

Empati, funktionsnedsättning:

När det finns barn med funktionsvariation i barngruppen upplever vi att barnen får mycket erfarenhet av det. T ex så reagerar inte barnen längre på att något barn behöver ha med sig en leksak att hålla i på samlingen utan har förståelse för att det barnet behöver hålla i något. Vi vuxna behöver

förklara för barnen när de ställer nyfikna frågor som t ex
-Varför har X glasögon men inte du?

Självkänsla, kön/genus, könsöverskridande identitet:

Viktigt att vi vuxna är goda förebilder och påvisar att olika är bra.

Samhället påverkar och är uppbyggt av könsnormer. På förskolan arbetar bara kvinnor.

Självkänslan är så viktig att stärka hos alla barn och vi har arbetat med: - "Det är ok att göra fel ibland och du är bra ändå, vi hjälps åt att lösa detta" - att skapa en grund-trygghet hos alla barn och stärka självkänslan.

Respekt, Etnisk tillhörighet, religion, annan trosuppfattning, sexuell läggning:

Att samhället är homogent och barnen utgår från sig själva, sina erfarenheter

Att alla pedagoger har ett medvetet förhållningssätt som främjar respekt.

Planering som gjordes under 2024/25 och genomförda åtgärder:

Trygghet, ålder

•Mål: Att sätta neutrala namn på alla grupper i verksamheten och inte ålder som namn.

Åtgärder: Tillsammans med barnen och utifrån deras intressen sätta namn på grupperna.

Ansvarig: Alla pedagoger

•Mål: Alla pedagoger utvecklar sin förståelse för hur viktigt bemötande och språkbruk är för att minimera kränkningar om ålder.

Åtgärder: Skapa dialoger om barnsyn utifrån boken "Det hållbara arbetslaget" och medvetenheten om hur betydelsefullt vårt bemötande är och hur vi benämner olika saker och aktiviteter till barnen. Ett exempel är att vi säger de "yngre barnen" istället för de "små barnen".

Ansvarig: Alla pedagoger

•Mål: Alla pedagoger planerar efter varje barns behov och kunnande.

Åtgärder: När vi skapar planeringar för verksamheten, tänker vi på lärandesituationer som kan passa alla åldrar så att det blir anpassat efter alla barns behov och kunnande.

Ansvarig: Alla pedagoger

•Mål: Vi lyssnar på barnen och är lyhörda för vad de uttrycker och vill.

Åtgärder: En önskelista vad barnen önskar att göra. Genomför trygghetsvandringar.

Ansvarig: Alla Pedagoger

Empati, funktionsnedsättning

•Mål: Skapa förståelse för olika funktionsvariationer och vilka hjälpmedel som finns.

Åtgärder: Vi lyfter olika funktionsvariationer på samlingen t ex barnen får testa punktskrift och vi lär oss om glasögon och hur rullstolen fungerar via UR. Barnen skapar en rullstol till "Kanin".

Vänskapsvecka med empati och skapande. Testa bort med ett sinne och se hur det fungerar. Måla med munnen för att uppleva hur det kan vara utan händer.

Ansvarig: Alla pedagoger

Självkänsla, kön/genus, könsöverskridande identitet

•Mål: Skapa förståelse för att alla är lika värda oavsett kön och hur vi vill identifiera oss.

Åtgärder: Lyfta barnlitteratur som t ex Astrid Lindgrens, självporträtt helkropp, sätta upp bilder på olika familjekonstellationer i "hem-vrån" och pedagogerna skapar dialog om dem, ljusmanifestation för alla barns lika värde och lika rättigheter. Visa på likheter och olikheter via samtal och frågor från

barnen.

Ansvarig: Alla pedagoger

Respekt, Etnisk tillhörighet, religion, annan trosuppfattning, sexuell läggning

•Mål: Att barnen får ökad förståelse för likheter och olikheter

Åtgärder: Använder bilder på olika familjekonstellationer och skapar dialoger om dem i leken. Lånar böcker från biblioteket och svarar sakligt på barnens frågor. Vi gör "Boken om mig" för att se likheter och olikheter hos barnen och använder boken "Okej med dig" om Ja-Nej-och vet inte signaler till varandra. Vi belyser barnens rättigheter genom barnkonventionen och är närvarande pedagoger i leken både inne och ute. Vi skapar lekzoner i utomhusmiljön.

Ansvariga: Alla pedagoger

Utvärdering och analys från 2024/25 års arbete med likabehandlingsplanen:

Trygghet, ålder

Vi använder neutrala gruppnamn och inga åldersnamn.

Vi har fortsatt att utvecklat vårt språkbruk och upplever att pedagogerna är mer medvetna om vilka begrepp vi använder när vi har pratat om detta. Vi ser också att barnen börjat benämna varandra som yngre och äldre barn istället för stora och små.

Vi låter barnen ha inflytande i verksamheten och lyssnar in vad de tar till sig. Möjliggör så att alla barn kan delta i trygghetsvandringarna.

Vi fortsätter att planerar anpassat efter barnens behov och utveckling under hela läsåret och det fortsätter vi med i höst.

Empati, funktionsvariation

Barnen har utvecklat sitt kunnande, accepterar olikheter mer och mer, har förståelse för olika funktionsvariationer. Det blev tydligt t ex när ett barn hjälpte ett barn med funktionsvariation på ett sätt som hen inte skulle ha gjort till ett annat barn. Att lyfta funktionsvariationer på ett lekfullt sätt för barnen skapar nyfikenhet som leder till förändrat kunnande. Det är ett område som vi lyfter återkommande.

Självkänsla, kön/genus, könsöverskridande identitet.

Vi ser att okodat material lockar barnen till nya lekar såsom magneter blir glass, byggklossar blir hagar eller lutande plan.

Bilder med olika familjekonstellationer har bidragit till inspiration i rolleken och påminnelse för pedagogerna att komma ihåg att lyfta hur olika/lika familjer kan se ut. Detta har resulterat att barnen spontant reflekterat över det. Blir bra att ta ner bilderna efter ett tag och byta ut till nya för att utveckla dialogerna om ännu mer. Vi fortsätter att uppmärksamma olikheter och likheter.

Respekt, etnisk tillhörighet, annan trosuppfattning, sexuell läggning

Vi har sett att barnen visat intresse för olika länder och kulturer. Det har varit spännande med språk, speciellt spännande med de olika språk som sitter uppe i matsalen. De är nyfikna och vill lära sig olika språk. Bilderna på olika familjekonstellationer har skapat samtal med barnen. Vi upplever att barnen ser det helt naturligt att familjen kan se olika ut. Barnen använder "okej med dig" boken och upplever att barnen utvecklat en mer förståelse för att även om jag vill så kanske inte kompiserna vill. Att fråga först om det är okej med dig. Vi arbetar vidare med detta under detta läsår 2025/2026